

BTG.P.2021/27 – Verstoep BV, inz. Zeldenrust te Benschop
 - BTG-Memo 20230309 project Zeldenrust effect op ganzenrustgebied

Zuidbroek 149a
 2861 LL Bergambacht
 Tel. 06 – 10301196
 Mail info@bui-tegewoon.nl
www.bui-tegewoon.nl

Aanleiding

Voor de locatie Dorp 178 te Benschop worden voorbereidingen getroffen voor het uitvoeren van groot onderhoud aan de bestaande monumentale woning met koetshuis en het slopen van een aantal schuren. Na de sloop zal een bouwplan worden ontwikkeld met een gevarieerd woning aanbod, gebaseerd op zorg en aanleunwoningen, sociale huurwoningen voor starters en enkele vrije sector woningen.

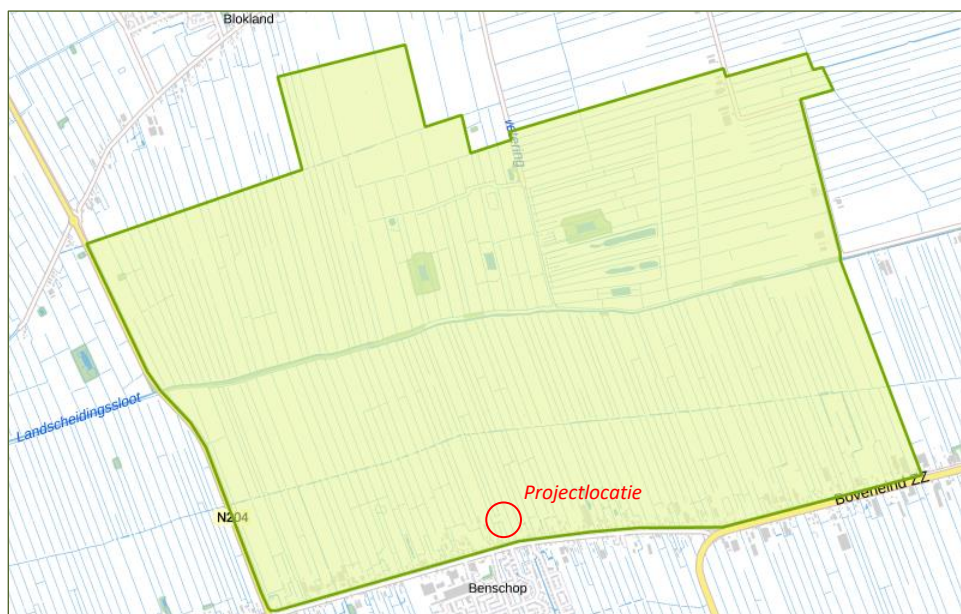
Voorafgaand aan een ruimtelijke procedure is Quick Scan Wet natuurbescherming uitgevoerd (Terlouw R.J.S., 2021 – BTG.RAPP.2021/14) ten bate van de te voeren ruimtelijke procedures en vergunning aanvragen. Na aanleiding van de QuickScan zijn maatregelen uitgevoerd zoals het plaatsen van een kerkuil broedkast en is aanvullend ecologische onderzoek naar platte schijfhoorn en vleermuisonderzoek uitgevoerd.

Lopende de voorbereidingen kwam een aanvullende vraag omtrent de (mogelijke) effecten op het ganzenrustgebied wat ten noorden van de projectlocatie is begrenst.

De onderhavig memo gaat in op deze vraag.

Ganzenrustgebied polder Benschop

De ten noorden van de projectlocatie gelegen polder Benschop noord en Blokland is aangewezen als ganzenrustgebied door de provincie Utrecht (figuur 1).

Figuur 1. Ganzenrustgebied polder Benschop noord en Blokland met projectlocatie

Beleid ganzenrustgebieden

De rustgebieden moeten voldoende rust en foerageerplaats bieden aan trekkende en overwinterende ganzen. De kaart in figuur 1 laat de ganzenrustgebieden zien. In de bij behorende toelichting is opgenomen

- welke gebied als rustgebied is aangewezen;
- voor welk type gans het rustgebied is bedoeld;
- tijdens welke periode van het jaar de gebieden als rustgebied fungeren.

De aanwijzing vormt de uitkomst van afspraken uit het Utrechtse ganzenakkoord.

Voor het gebied polder Benschop noordzijde betreft de aanwijzing een foerageerplaats voor de Grauwe gans en Kolkans in periode van 1 november tot 1 april en voor de Brandgans tot 1 mei.

Verordening

In de interim Omgevingsverordening 6.4.1 zijn handelingen toegestaan met betrekking tot beschermde inheemse diersoorten zoals verontrusten en doden en gekoppeld aan soorten. Door de aanwijzing van ganzenrustgebieden zijn op grond van bijlage I, tweede lid en bijlage II, lid 1 b de soorten Grauwe gans, Kolgans, Kleine rietgans, Toendra/Taiga Rietgans, Brandgans en Rotgans in het de periode van 1 november tot 1 maart hiervan uitgezonderd (Brandgans tot 1 mei) van opzettelijk verontrusten. In deze gebieden is het niet toegestaan handelingen te verrichten of toe te laten, die de foerageer- en rustfunctie van het gebied voor beschermde ganzen negatief beïnvloeden. Dit houdt in dat er in principe geen handelingen mogen worden verricht waarmee beschermde ganzen worden geweerd of opzettelijk verontrust, als bedoeld in artikel 10 van de Flora- en faunawet. Een incidentele verstoring van de ganzen doet geen afbreuk aan de functie van het gebied. De onderstaande handelingen zijn daarom toegestaan, mits de rust- of foerageerfunctie van de aangewezen gebieden niet wordt aangetast en geen sprake is van opzettelijk verontrusten:

A. Normale agrarische werkzaamheden:

- Zoals, rollen, slepen, bemesten (uitrijden), greppelen, evenals op akkerbouwpercelen de daarop gangbare landbouwwerkzaamheden;
- Oogsten van akkerbouwgewassen;
- Onderhoud van sloten, walkanten, dammen, duikers en drainagesystemen;

B. Natuurbeheer.

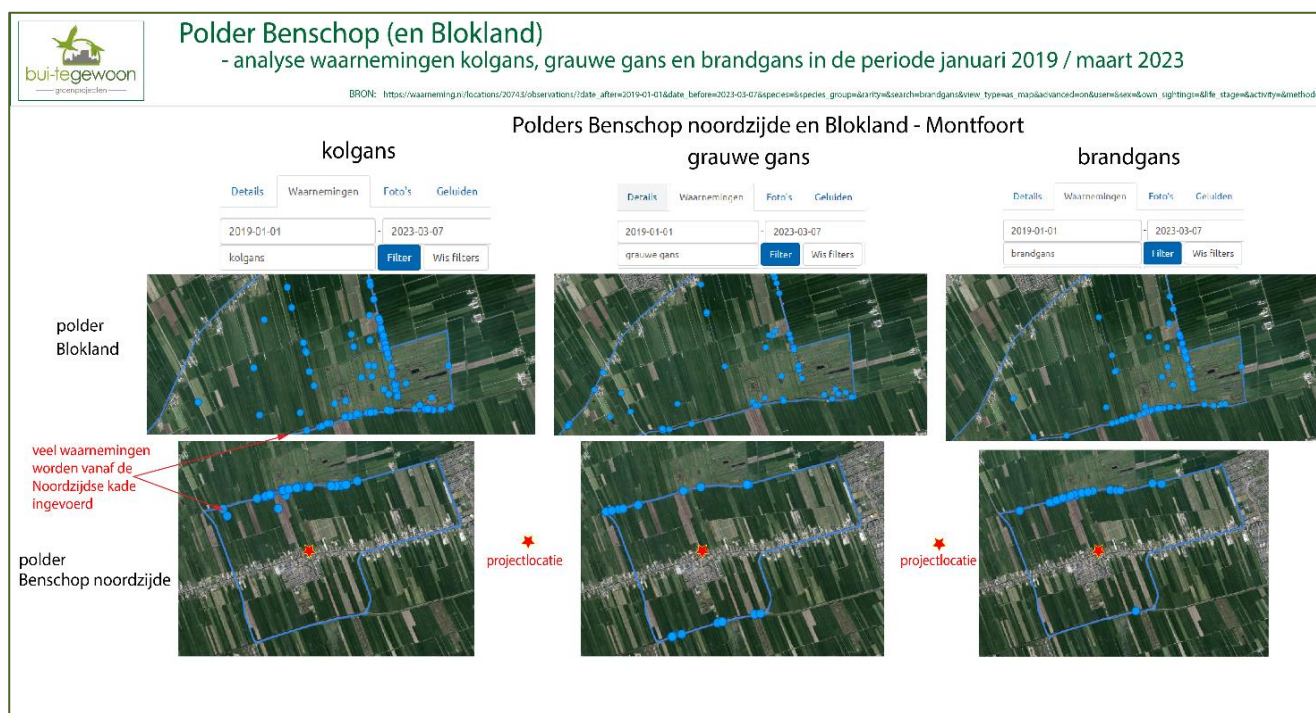
- *Het zoeken van nesten van weidevogels en het plaatsen van markeringsstokken of nestbeschermers ten behoeve van bescherming van weidevogels.*

C. Jacht, beheer en schadebestrijding:

- Tot 12.00 uur zijn jacht, beheer en schadebestrijding in ganzenrustgebieden niet toegestaan om de ganzen in de gelegenheid te stellen om vanuit de slaapplekken zonder verstoring te zoeken naar plaatsen om te foerageren.
- Na 12.00 uur zijn jacht, beheer en schadebestrijding toegestaan zolang een afstand van ten minste 300 meter tot groepen van minimaal 100 foeragerende ganzen in acht wordt genomen.
- Daarnaast is het toegestaan om maximaal drie dagen per jachtveld, per seizoen, ook vóór 12.00 uur te jagen. Dit is onder de voorwaarde dat deze activiteit niet twee keer in hetzelfde gebied plaats vindt en een afstand van ten minste 300 meter tot groepen van minimaal 100 foeragerende ganzen in acht wordt genomen.

Ganzen gebruik polder Benschop-noord en Blokland

Met betrekking tot de aanwezigheid van ganzen in polder Benschop blijkt slechts een zeer beperkte registratie van het gebruik beschikbaar te zijn. Alleen via de website waarneming.nl werden gegevens gevonden met betrekking tot dit gebied (figuur 2).

Figuur 2. Ganzen waarnemingen in polder Benschop, verzamelkaart januari 2021 tot maart 2023

Analyse van deze gegevens laat zien dat veel van de waarnemingen op deze site worden ingevoerd op de standplaats van de waarnemer, namelijk de Noordzijdsekafe. De exacte locatie van de ganzen is hierbij niet duidelijk. Op basis van de wel op locatie ingevoerde waarnemingen valt op dat er vrijwel geen waarnemingen ten zuiden van de kade worden ingevoerd maar voornamelijk ten noorden van de Noordzijdsekafe.

Vanuit het bebouwingslint Boveneind is er, ondanks doorzichten vanuit het lint naar de polder, geen enkele ganzen waarnemingen vermeld. Hoewel deze weg naar verwachting aanzienlijk minder door natuurliefhebbers wordt benut voor hun activiteiten, wijst dit op een geringer belang van dit deel van de polder voor foeragerende ganzen ten opzichte van polder Blokland ten noorden van de Noordzijdsekafe.

Bovenstaande komt overeen met het door ons verkregen beeld in het veld waarbij weinig activiteit van ganzen ten zuiden van de Noordzijdsekafe in de polder Benschop noordzijde is waargenomen. Op basis van enkele veldbezoeken wordt de habitat in het gebied ten noorden van de Noordzijdsekafe (polder Blokland) door ons als een geschikter foerageergebied voor ganzen beoordeeld dan het gedeelte ten zuiden (polder Benschop noordzijde) hiervan.

Deze beoordeling is gebaseerd op het extensievere gebiedsgebruik, mede als gevolg van inliggende gebiedsdelen met een natuurstatus (NNN) in de polders Broek en Blokland, waardoor er meer rust in het noordelijke deelgebied aanwezig is. De benutbaarheid van het grasgewas voor ganzen werd in de polders Broek en Blokland als geschikt foerageer gewas beoordeeld, als gevolg van agrarisch (mede)gebruik in grote delen van dit deelgebied. De percelen in polder Benschop noordzijde aan de zuidzijde van de Noordzijdsekafe kent een vergelijkbaar agrarisch gebruik en gewas samenstelling als in de agrarisch gebruikte delen van Broek en Blokland. De factor rust en beschikbaar open water is hier echter kleiner.

Effect voorgenomen ontwikkeling project Zeldenrust op ganzenrustgebied

De effecten op het ganzenrustgebied vanuit de voorgenomen ontwikkeling voor project Zeldenrust zijn eerder beoordeeld (BTG.MEMO 20210621). Als gevolg van het uitgroeien van het in 2018/2019 gerealiseerde boomgaard complex ten oosten van de projectlocatie, aanpassing van het projectplan naar een kleiner aantal woningen en inperking van de te benutten oppervlakte is de onderhavige update uitgevoerd.

Met behulp van verstoringsafstanden voor ganzen zoals beschikbaar in diverse onderzoeksrapportages en documenten: (o.a. Soortprofielen N2000 [www.Natura2000, 2008], Ebbinge B.S., Miskens G.J.D.M., Oord J.D., Beintema A.J. & van den Brink N.W. [2000]. SOVON [2008] (Overijssel) Provincie Friesland [2016]. Ottelander T.B. den [2018], Bremer L. van den, H. Schekkerman, E. van Winden & R. Vogel [2019] heeft een bureau studie naar verstoringsafstanden van activiteiten/ ruimtelijke inrichting op foeragerende ganzen plaatsgevonden.

Op basis van de vermelde verstoringsafstanden in deze rapportages voor o.a.: wegen van lokaal belang, recreatiepaden, bebouwing en opgaande begroeiingen als bos en boomgaard hebben we de gemiddelde verstoring alle soorten bepaald op 150 meter uit de achtergrens van erven en beplantingen en 100 meter voor de wandelroute over de Noordzijdsekafe. De soort met de kleinste verstoringsafstand / de grootste tolerantie naar activiteiten betreft de grauwe gans, met een minimale afstand van circa 50 meter (tabel 1).

GEMIDDELDE VERSTORING AFSTANDEN GANZEN									
bronnen diverse o.a.: Alterra, 2000 & 2004 / Prov. Friesland, 2016 / Ottelander, 2018 / SOVON, 2019									
verstoring ▶	bebouwingslint	houtopstand 18 m	hoogspanningssleiding	spoorweg (druk traject)	snel weg (A-weg)	provinciale weg (N-weg)	lokale weg	wandel- & fietspad	afstand foerageergebieden van slaapplekken/rustgebieden
▼ soort									
Gauwe gans	50-100	75	60	100-150	>150	100-150	100	100	15-20 km
Brandgans	75-150	150	100	75-150	150-200	100-150	75	75	<10 km
Kolgans	100-150	150	100	>200	> 250	>200	150	150-200	<15 km

afstanden in meters tenzij anders vermeld

Tabel 1. Gemiddelde verstoring afstand van foeragerende ganzen op basis van literatuur analyse

Op basis van genoemde literatuur is voor de drie soorten ganzen waarvoor polder Benschop noordzijde als foerageergebied is aangewezen een verstoringsafstand ten opzichte van bebouwingslint bepaald voor de grauwe gans op 50 tot 100 meter, brandgans 75 tot 150 meter en kolgans van 100 tot 150 meter. Op basis hiervan is de verstoringsafstand op 150 meter als beoordelingscriterium genomen en uitgezet ten opzichte van de oude en de nieuwe erfgrens van de projectlocatie. De verstoorde zone vanuit het lint en de bijbehorende bedrijvigheid in deze zone is steeds aanwezig en maakt dus onderdeel uit van bestaande effecten op het ganzen rustgebied.

Aansluitend is de ruime omgeving van de projectlocatie geanalyseerd op de huidige effectafstanden naar het ganzenrustgebied en de effecten vanuit de voorgenomen ontwikkeling (figuur 3).

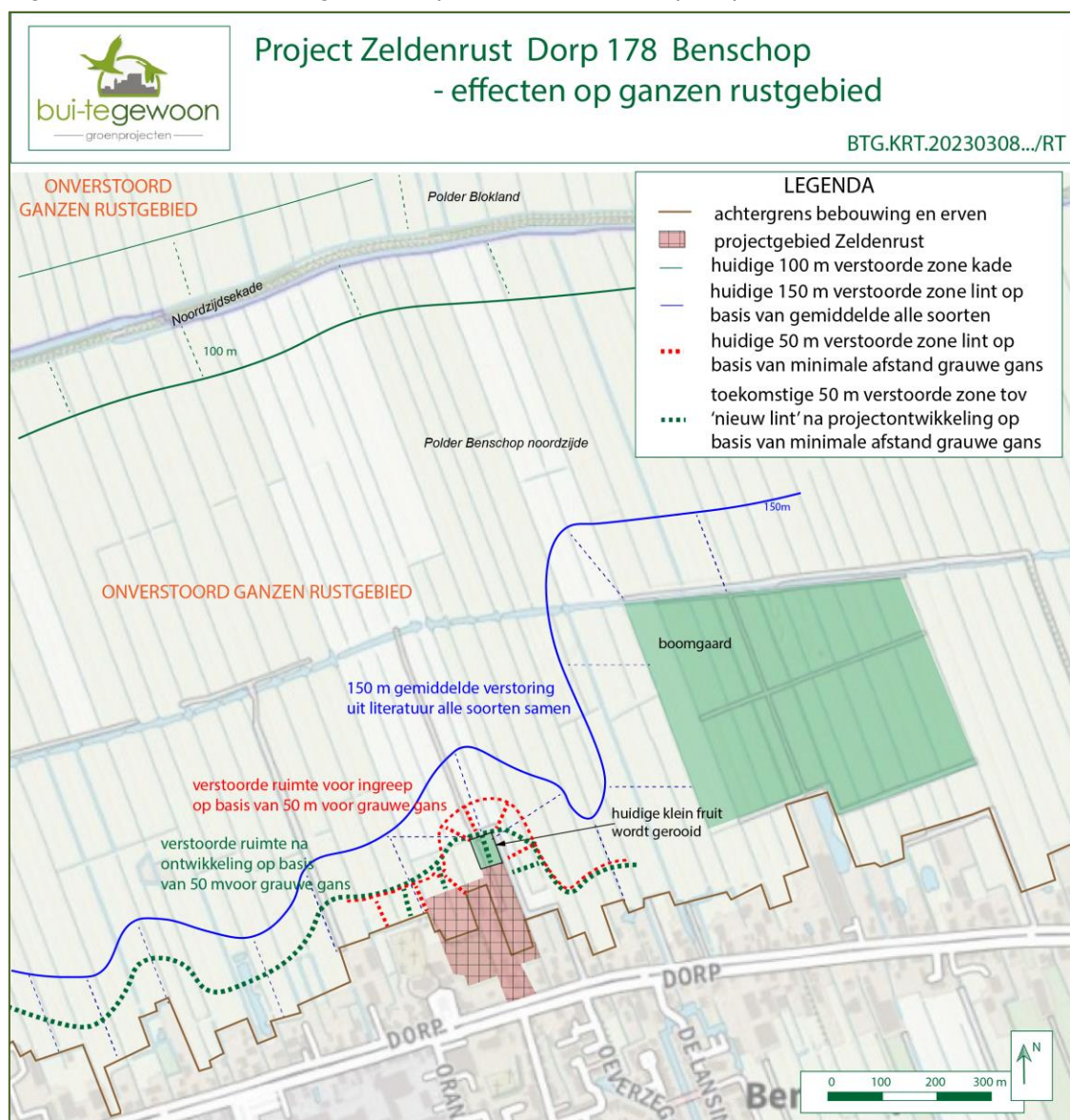
We zijn er daarbij vanuit gegaan dat het agrarisch gebruik in de polder niet wijzigt als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

Overige als verstoringsbron aangeduide factoren zijn als niet relevant of ongewijzigd voor de directe omgeving van de projectlocatie beoordeeld. Dit betreft o.a. de achter grens van bebouwing en erven langs de wegen Dorp en Boveneind, houtopstanden en houtgewas op de Noordzijdsekafe, de aanwezige boomgaard, lokale wegen, wandel- en fietspaden, etc.

Opgemerkt wordt dat de begrenzing van het ganzenrustgebied tot op de noordelijk gelegen wegen: Dorp en Boveneind zuidzijde is geplaatst in de beleidskaarten van het ganzenrustgebied. Hierdoor maakt ook in de huidige situatie de verstoorte zone van bebouwing en erven met beplantingen onderdeel uit van het niet effectieve deel van het ganzenrustgebied.

De huidige verstoringsafstand is in figuur 3 aangegeven met een rode blokkenlijn, waarbij (worstcase) de soort die het dichtst bij verstoringsbronnen kan foerageren (de grauwe gans → 50 meter) als norm is gehanteerd. Daarnaast is de nieuwe verstoorte zone na de voorgenomen ontwikkeling in de kaart geplaatst met een groene blokkenlijn. Ook hierbij is de soort die het dichtst bij verstoringsbronnen kan foerageren (de grauwe gans → 50 meter) als worstcase scenario gehanteerd.

Uit de analyse blijkt dat de verstoorte zone voor ganzen als gevolg van de projectontwikkeling overwegend geen wijziging vertoont dan voor de ontwikkeling. Alleen aan de oostzijde wordt de verstoorte oppervlakte kleiner als in de huidige situatie, wat voornamelijk veroorzaakt wordt door het rooien van de aanwezige klein fruit boomgaard, waardoor verstering van de openruimte minder diep de polder in steekt.

Figuur 3. Analyse verstoorte zone ganzenrustgebied polder Benschop noord en Blokland in huidige situatie en na ontwikkeling project Zeldenrust

Conclusie

Geconcludeerd wordt dat de actueel als verstoord voor ganzen beoordeelde zone na ontwikkeling van de projectlocatie wordt verminderd ten opzichte van de huidige situatie. De vermindering van de verstoorde open ruimte komt in het bijzonder voort uit het rooien van de nu aanwezige klein fruit boomgaard aan de noordoostzijde, waardoor het erflint minder diep insteekt in de polder.

Geconcludeerd wordt dat er geen negatief effect zal worden veroorzaakt op het ganzenrustgebied polder Benschop noord en Blokland als gevolg van de voorgenomen ontwikkeling.

Gebruikte bronnen

<https://www.natura2000-soortenprofielen-2008>

<https://www.provincie-utrecht.nl/onderwerpen/natuur/jacht-en-schadebestrijding#ganzenbeheer>

<https://ruimtelijkeplannen.provincie-utrecht.nl/NL.IMRO.9926.2020InterimVerord-VA02>

Beintema A.J., G.W.T.A. Groot Bruinderink [2004]: Verstoring door jacht en andere handelingen binnen foerageergebieden voor Ganzen en Smienten, gezien in de context van het Beleidskader Faunabeheer.

Alterra-rapport 1001

Bremer L. van den, H. Schekkerman, E. van Winden & R. Vogel [2019]:

Draagkracht voor overwinterende ganzen in Natura 2000-gebied Rijntakken

SOVON-Rapport 2019/36

Ebbinge B.S., Müskens G.J.D.M., Oord J.D., Beintema A.J. & van den Brink N.W., [2000].

Stuurbaarheid van ganzen door verjaging en flankerende jacht rondom het ganzen opvanggebied Oost-Dongeradeel (Friesland) in 1999-2000.

Alterra-rapport 128. Alterra, Wageningen

Ottelander T.B. den [2018]: Habitatgebruik vier ganzensoorten Onderzoek naar het habitatgebruik van de vier talrijk aanwezige overwinterende ganzensoorten in het Natura2000-gebied Yerseke en Kapelse Moer.

Afstudeerrapportage St. Zeeuws landschap

Voslamber B & M. Liefting [2011]:

Standaard rekenmethodiek grasetende watervogels in de Rijntakken

SOVON-Rapport 2011/09